N°. 42. 1853.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

JE MAINTIENDRAI

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 30 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing buiten de zegelgelden en briefporten.

VRIJDAG 18 FEBRUARIJ.

NEDERLANDEN.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 15den dezer, n°. 63, is de 1ste luitenant bij het corps mariniers *C. G. Ziervogel*, krachtens § 1 van art. 22 der wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 126), op zijn verzoek, met den 15den dezer, eervol uit de dienst ontslagen.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 14den dezer, n°. 66, wordt de schout-bij-nacht *H. H. T. Coops*, op zijn verzoek met den laatsten Maart aanstaande eervol afgevoerd uit het corps zee-officieren der Nederlandsche marine, krachtens § 1 *a* van art. 33 der wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 126) ter zake van langdurige dienst, met den eersten April 1853 op pensioen gesteld en aan hem ingevolge art. 13 en § *a* van art. 14 der wet van gelijke dagteekening (*Staatsblad* n°. 127), toegekend een jaarlijksch pensioen van f 2400.

MINISTERIE VAN FINANTIEN.

Bij den Minister van Finantien zijn ontvangen drie coupons, te zamen groot f 6.18⁵, door een onbekende, zich teekenende C. P., onder het postmerk Venlo van den 15den dezer, ten behoeve van 's Rijks schatkist ingezonden.

's Gravenhage, den 17den Februarij 1853.

De Minister voornoemd,
VAN BOSSE.

De Minister van Finantien,

Gezien het algemeen verslag van het Munt-collegie, ingevolge art. 4 der wet van den 1sten Junij 1850 (*Staatsblad* n°. 25) opgemaakt, waaruit onder anderen blijkt, dat in den jare 1852 weder verschillende valsche muntspecien aan de uitspraak van het Munt-collegie zijn onderworpen geworden;

Gezien het voorstel, ingevolge art. 22 van het Koninklijk besluit van den 2den September 1850 (*Staatsblad* n°. 56) door het Munt-collegie gedaan,

Waarschuwt de ingezetenen tegen het aannemen en weder uitgeven van valsche muntspecien, meestal kenbaar aan afwijkingen van het wettige gewigt, onzuiverheden in den beeldenaar, onnaauwkeurige nabootsing van den rand, buigzaamheid of ook aan eene loodachtige kleur.

De Minister van Finantien herinnert bij deze aan art. 21 der wet van den 26sten November 1847 (*Staatsblad* n°. 69), bepalende dat geene nagemaakte of valsche, noch ook eenigzins vervalschte, in waarde verminderde, verminkte of geschonden muntspecien in 's Rijks schatkist worden aangenomen en dat niemand gehouden is dusdanige muntspecien aan te nemen.

's Gravenhage, den 9den Februarij 1853.

De Minister voornoemd,
VAN BOSSE.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

In het regeringsblad van gisteren, den 16den, is eene aanschrijving des ministers van oorlog openbaar gemaakt, waarbij aan de militaire overheden de noodige voorschriften worden gegeven voor de door den Keizer in de openingsrede aangekondigde vermindering der sterkte van het staande leger met twintig duizend man.

Het Wetgevend Ligchaam heeft in zijne zitting van eergisteren een aantal wets-ontwerpen ontvangen; daaronder zijn geene van algemeen belang. Een lid van legitimistische denkwijze, de heer Bouhier de l'Ecluse, weigerde den eed van trouw aan de constitutie en aan den Keizer onvoorwaardelijk af te leggen; de voorzitter heeft hem verklaard dat hij veertien dagen tijd had om tot een ander besluit te komen, maar anders beschouwd zoude worden als zijn ontslag genomen hebbende.

BELGIE.

In de zitting der Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers van den 15den dezer is de algemeene beraadslaging over het budget van het departement van openbare werken voor het jaar 1853 ten einde gebragt. Een der leden stelde eene enquête voor, strekkende om de wetgeving in te lichten omtrent de vraag of het voor de belangen der schatkist niet voordeeliger zoude zijn de exploitatie van den staats-spoorweg te verpachten. Het voorstel werd door de ministers bestreden: het zoude huns inziens alleen tot stoornis in het beheer en in de dienst van den spoorweg leiden en gelijkstaan met eene verklaring van wantrouwen jegens het bewind. Na eene lange discussie is het voorstel ingetrokken: het is gebleken dat het denkbeeld eener particuliere exploitatie van den spoorweg veld wint, maar dat ook de leden der oppositie die nog niet durven aanraden, en eerst willen afwachten welken invloed de toegezegde instelling van een raadgevend collegie voor het spoorwegwezen hebben zal op deze gewigtige bron van staats-inkomsten.

— Het Belgische regeringsblad van den 15den dezer behelst een verslag over den staat en de werkzaamheden van het koninklijk observatorium te Brussel gedurende 1852, uitgebragt door den directeur, den heer Quetelet. Daaruit blijkt dat deze inrigting thans vooral dient voor weêrkundige waarnemingen, en dat aan deze een steeds grooter omvang is gegeven. Het verslag gewaagt verder van de door het gouvernement in de laatste jaren tot bevordering dier nasporingen genomen maatregelen en zegt dat, zoo aan die maatregelen volle uitvoering gegeven wordt, Belgie een der landen zal zijn die de grootste diensten aan de weêrkunde bewijzen. Verder deelt de heer Quetelet een gedeelte mede van een verslag der Koninklijke Londensche Maatschappij van Wetenschappen, ten einde te doen zien hoe veel waarde ook buiten 's lands gehecht wordt aan hetgeen in Belgie voor de wetenschappelijke kennis der dampkrings-verschijnselen wordt gedaan. Intusschen worden ook de sterrekundige waarnemingen aan het observatorium met instrumenten van de beste werktuigkundigen met vrucht voortgezet.

DUITSCHLAND.

Aan de *Kölnische Zeitung* wordt uit Berlijn onder dagteekening van 14 Februarij geschreven:

„Het antwoord van het Weener kabinet betrekkelijk het ontwerp van een handelsverdrag tusschen Pruissen en Oostenrijk is eergisteren alhier ontvangen. Nog den eigen dag hebben de onderhandelaars, de heeren von Bruck en von Pommer-Esche eene conferentie gehouden, om over de definitive regeling dezer aangelegenheid te beraadslagen. Men schijnt derhalve eene spoedige ratificatie van het ontwerp door de beide regeringen te kunnen te gemoet zien, waarna de overeenkomst natuurlijk ook aan de verdere Staten der Tolvereeniging onderworpen zal moeten worden."

— In de Pruissische Eerste Kamer is een nieuw voorstel tot wijziging der constitutie ingediend, onderteekend door den graaf von Itzenplitz en 22 andere leden, waaronder zich ook de heer Stahl bevindt. Ditmaal geldt het de opheffing van art. 42 hetwelk de beginselen waarborgt ten aanzien van het regt van vrijere beschikking over den grondeigendom alsmede van deszelfs deelbaarheid en de aflosbaarheid der op den grond klevende lasten, en hetwelk tevens de patrimoniele jurisdictien afschaft. Als grond van dit voorstel wordt opgegeven, dat het bedoelde artikel slechts beginselen behelst, die hunne practische beteekenis alleen door speciale wetten kunnen verkrijgen en ten deele reeds verkregen hebben, zoodat in zooverre reeds aan het artikel voldaan en hetzelve overbodig geworden is, terwijl het in andere opzigten de vrijheid der wetgeving op eene met name voor de zes oostelijke provincien nadeelige wijze belemmert. Naar uit Berlijn geschreven wordt verwachtte men dat ook dit voorstel door de Eerste Kamer zou worden aangenomen, maar twijfelde men of de Tweede Kamer wel zou willen medewerken om eenen waarborg weg te nemen tegen de al te vrije beweging der wetgeving in den geest dien de voorstellers daaraan schenen te willen geven.

— Gelijk men weet heeft de Pruissische regering voor eenigen tijd eenen vooral tegen de orde der Jesuiten gerigten maatregel genomen, strekkende om het optreden van reizende predikers van die orde en het aanstellen van in hare kweekscholen gevormde geestelijken aan zekere beperkingen te onderwerpen. Dit gaf aanleiding tot het meermalen vermelde voorstel van den heer von Waldbott en andere Roomsche leden der Pruissische Tweede Kamer, om in een adres aan de Kroon tegen dien maatregel in naam der grondwettige godsdienstvrijheid te protesteren: welk voorstel (gelijk reeds in ons nommer van den 15den dezer berigt werd) door de Kamer met 175 tegen 123 stemmen verworpen is. Deze stemming werd voorafgegaan door eene levendige beraadslaging, waarin de warme liberalen zich aan de zijde der Katholieke partij schaarden maar voor de ministeriele leden en de Protestantsche behoudsgezinden onderdeden. Eerst voerde de heer von Gerlach het woord namens de commissie van rapporteurs, en drong aan op verwerping van het voorstel. Hij zeide dat de regering de bewuste verordening uit eigen beweging bereids nader had toegelicht, maar door dezelve in te trekken van het haar toekomend regt van toezigt op de kerkgenootschappen zou afstand doen. Wel had die verordening groote beweging onder de Katholieke bevolking te weeg gebragt, maar het was eene der beste vruchten van de Maart-gebeurtenissen dat de regering voor beweging en opschudding niet meer bevreesd was. Gegronde reden tot klagten had de Katholieke kerk in Pruissen naar zijne overtuiging niet: integendeel het was de roem van Pruissen, gelijk van Engeland, beide evangelische landen, dat zij aan de Katholieke kerk zooveel vrijheid gaven; en hij hoopte dat die kerk weldra in het genot der volle vrijheid zoude zijn. Hij haalde vervolgens eene menigte getuigenissen uit de Katholieke kerk zelve aan om de bedenkelijke strekking der Jesuitenorde te bewijzen; en leidde hieruit af, dat de zaak, niet van de beveegdheid der kamer zijnde, de zorg van het hooge gouvernement vereischte en niet aan de plaatselijke overheden konde worden overgelaten.

De heer von Waldbott verdedigde vervolgens zijn voorstel. Het geldt hier meer, zeide hij, dan de politie op de openbare straat: het was eene politieke aangelegenheid, en daarom viel zij binnen den werkkring der

kamer. De nadere uitlegging die het gouvernement aan de verordening gegeven had, strookte niet met haren eigenlijken zin, zoo als die aanvankelijk door al de overheden en ook door de dagbladpers verstaan werd. De verordening was een uitvloeisel van de vrees voor den krachtigen invloed van de prediking der Jesuiten: immers » waren zij domme predikers, dan zoude men ze laten begaan", gelijk reeds Koning Hendrik IV van Frankrijk had gezegd. Pruissen bestond uit tien millioen Protestanten en zeven millioen Katholieken, en moest zijne sterkte en zijnen roem zoeken in de onderlinge eendragt van die beide helften der bevolking, welke zonder eerbiediging van het regt der Katholieken onmogelijk was. De Katholieken gevoelden zich verongelijkt, en dit gevoel was de drijfveer van zijn voorstel: wierd hetzelve door de Kamer ter zijde gelegd, dan zoude daarmede de zaak voor de Kamer afgedaan zijn, doch geenszins voor het vaderland.

De minister van binnenlandsche zaken zeide dat de verordening, niet alleen naar de nader van regeringswege gegeven toelichting maar ook naar haren oorspronkelijken zin, niet ten doel had het optreden van reizende predikers noch de aanstelling van buiten 's lands gevormde geestelijken te verbieden (immers het een en het ander had sedert het uitvaardigen dier verordening gedurig plaats gevonden), maar alleen om het toezigt, waartoe de regering bevoegd en ook verpligt was, uit te oefenen.

De heer Wentzel, een van de woordvoerders der warme liberalen, zeide uit het oogpunt des regts en zonder op het belang van eenig kerkgenootschap acht te slaan, het voorstel te ondersteunen. » De voorstellers hebben regt om te klagen; en wie op grond der constitutie iets vordert, die behoort gehoor te vinden; kan iemand zoodanige vordering niet zonder gemoedsbezwaren inwilligen, die behoort niet in deze Kamer zitting te nemen. Ik kies geene partij in den strijd der kerkgenootschappen; ik ben zeker, dat de waarheid in het eind altijd de zege behaalt; en ik ben overtuigd dat ook aan de Evangelische Kerk de haar toekomende vrijheid wordt onthouden. Zoolang de lieden van de uitsluitende rigting aan het roer van staat staan, zoolang de regering geene volle geloofs- en gewetensvrijheid verleent, maar uitwendige middelen tot bevordering of tegenhouding van geloofsbegrippen aanwendt, zoolang is er eene gevaarlijke ziektestof in het staatsligchaam. Wij moeten derhalve onze Katholieke medeleden ondersteunen, en zoo doende stellen wij ons juist op het echt-Evangelische standpunt."

De minister van eeredienst betoogde dat de bewuste verordening geen algemeen en stellig verbod bevatte maar alleen aan het gouvernement, ten behoeve van den vrede tusschen de kerkgenootschappen, toezigt en toestemming voorbehield. » Met een bang gemoed zoude ik — zeide de minister verder — deze discussie bijwonen, zoo ik mij bewust was van aan de Katholieke Kerk te kort te hebben gedaan. maar dit is het geval niet; ik ben mij bewust niemand te hebben verongelijkt en geef daarom de zaak gerust aan God over. Ik verwacht van deze discussie zelfs goede vruchten; want het geschil is niet uit kwade bedoelingen noch aan de zijde des Staats noch aan de zijde der Katholieke Kerk voortgekomen. Er is naauwlijks eenig ander groot land, waarin de onderlinge verhouding der verschillende kerkgenootschappen zooveel moeijelijkheden oplevert als in ons vaderland; ik hoop van God dat Hij ze zal doen verdwijnen. De constitutie zegt dat de kerkgenootschappen godsdienstvrijheid hebben, doch de aard der zaak zegt dat de Pruissische Staat zijne eigen zaken niet door anderen laat regelen; nu zijn de grenzen van Kerk en Staat niet overal scherp afgebakend; er is een aan beide gemeenschappelijk gebied; en juist op dat gebied ligt het aanhangige geschilpunt. Het gouvernement mag dat gebied niet ontruimen, maar het heeft er andere dan kerkgenootschappelijke belangen, het heeft er den kerkgenootschappelijken vrede voor te staan. Of meent gij misschien dat wij door maatregelen van het staatsgezag de Evangelische Kerk groot zouden willen maken? Goddank, zulken steun behoeft de Evangelische Kerk niet; sedert vele jaren reeds is in haar een heilige, eeuwige geest herleefd en krachtig werkzaam. De Jesuiten-predikatien hebben tot nog toe geene andere uitwerking gehad, dan die kerk tot nieuwe waakzaamheid en nieuwe liefde op te wekken.

» De verordening heeft naar mijne overtuiging veel nut gedaan en niet weinig medegewerkt om aan de zaak der Jesuiten-predikatien eenen heilzamen loop te geven. Men zegt dat het misnoegen onder de Katholieken nog voortduurt: het gemoed der menschen, mijne heeren, en hunne gemoedsstemming ligt in Godes hand; Hij kan elk oogenblik de gemoederen omwenden en Hij zal het doen. Geniet de Katholieke Kerk de volle uitkeering uit de staatsmiddelen, waarop zij regt heeft, thans nog niet, zij geniet eene zoo groote mate van vrijheid dat de Paus zelf aan onzen Koning daarover den warmsten dank heeft betuigd. Die kerk is in Pruissen in bloeijenden staat; en in zulk eene gesteldheid kan het misnoegen over eene verordening als de onlangs door mij uitgevaardigde niet lang stand houden. Dit zal ook het geval niet zijn. God, die de waarheid is, zal het misnoegen doen verdwijnen als ochtendnevelen. Mijne heeren, laat ons hier onderling strijden als broeders, als Christenen, allen gedoopt in den naam van den Drie-Eenigen God en verlost door het bloed van Christus. En nu nog een woord in het bijzonder tot de Katholieke medeleden: in vele opzigten zult gij met mij niet overeenstemmen; maar ik noodig u uit, aan uwe kiezers de verklaring over te brengen, dat de regering jegens de Katholieke kerk niets kwaads in den zin heeft."

ITALIE.

Als den inhoud der laatst ontvangen berigten uit Lombardije (van den 11den dezer) deelt de *Oesterreichische Correspondenz* mede, dat op alle punten van dat koningrijk ongestoorde rust en orde heerschten; dat de berigten uit Milaan te Venetie weinig indruk hadden gemaakt, en dat de bevolking zich vrolijk en opgeruimd aan de karnevals-vermakelijkheden overgaf.

Uit Turyn wordt van den 10den dezer gemeld:

» De poorten te Milaan zijn door militairen bezet en alle gemeenschap tusschen stad en land wordt gestreng verhinderd. Even zoo streng is de afsperring aan de Piemonteesch-Lombardische grenzen; niemand wordt doorgelaten, noch uit, noch naar Piemont. Een artikel in het officiele Piemontesche regeringsblad bevestigt, dat de Sardinische regering vooraf van de plannen van Mazzini onderrigt is geweest, en dienvolgens maatregelen van voorzorg heeft kunnen nemen. Na het manifest van Mazzini te hebben medegedeeld, verklaart het blad dat de regering, zoodra zij narigt van de geheime aanslagen ontvangen had, een militair cordon langs de Piemontesche grenzen heeft doen trekken, om aan uitgewekenen in Piemont den toegang naar Lombardije te beletten. Er zijn dan ook 160 uitgewekenen, die de grenzen trachtten te overschrijden, ontwapend en gevankelijk naar binnen's lands vervoerd; evenzoo hebben de uitgewekenen, die zich reeds vroeger in de grenssteden ophielden, dezelve moeten verlaten en zich meer naar binnen 's lands begeven. Te Genua en in eenige aan de Lombardische grenzen gelegen steden hebben huizoekingen en inhechtenisnemingen plaats gehad. Een groot aantal uitgewekenen zullen het land moeten verlaten. De troepen aan de grenzen worden versterkt, en andere maatregelen van voorzorg worden genomen, ofschoon het Piemontesche gebied tot hiertoe van pogingen tot rustverstoring geheel is bevrijd gebleven."

Een telegraphisch berigt uit Weenen van den 14den bevestigt dat de Piemontesche regering zeer gestrenge maatregelen genomen heeft, om aan de uitgewekenen den overgang over de grenzen naar Lombardije te beletten, en dat te Stradella 700 dier lieden ontwapend zijn geworden.

ENGELAND.

In de zitting van het Lagerhuis van den 15den dezer is van de zijde der regering, in antwoord op eene vraag van den heer Hume, medegedeeld, dat zij weldra voorstellen zoude de incometax nog weder een jaar te verlengen en over het volgende dienstjaar geheel op den tegenwoordigen voet te heffen, en dat vervolgens, wanneer de kanselier der schatkist zijn finantieel plan over het aanstaande dienstjaar zoude voordragen, ook de inzigten der regering over de definitive regeling van het stelsel der directe belastingen zouden worden medegedeeld. Dit antwoord heeft velen te leur gesteld, daar men van de algemeen erkende onbillijkheden in den omslag der income-tax eindelijk hoopte bevrijd te worden. De heer Hume heeft dan ook terstond verklaard dat hij eerstdaags voorstellen zoude de enquête te hervatten, die op zijn voorstel in de vorige parlements-zitting omtrent de income-tax ingesteld is, maar tot geene bepaalde uitkomst geleid heeft.

Ook in het Hoogerhuis is gehandeld over hetgeen een der ministers, de heer Wood, onlangs in het openbaar over Frankrijk heeft gezegd. Zijne woorden luidden ongeveer aldus: » Let op onze naaste buren: zulk eene dwingelandij, als waaronder zij thans leven, is nooit vroeger in Europa gezien, zelfs niet in den tijd van Napoleon I. De drukpers gekneveld; de vrijheid gebannen; uiting van gedachten aan niemand vergund; het naburige Belgie gedwongen om zelf zijne drukpers te knevelen; geene drukpers in Europa langer vrij behalve de onze, die hij, God dank! niet knevelen kan: van hier zijn haat tegen onze drukpers, omdat zij alleen nog hem de waarheid durft zeggen." De eerste minister lord Aberdeen verschoonde deze gezegden met te wijzen op de aanleiding, keurde den vorm echter ... af, maar den zin beaamde hij veeleer. » Mijn ambtgenoot — zeide lord Aberdeen — wilde zijne kiezers overtuigen dat het algemeen stemregt en de geheime stemming niet wenschelijk zijn; en daartoe wees hij op Frankrijk hetwelk beide bezit en evenwel in eenen toestand geraakt is, dien wij hier te lande zeer betreurenswaardig zouden achten. Hij bezigde daarbij uitdrukkingen die niet zoo eerbiedig zijn jegens eenen buitenlandschen souverein als wel behoorlijk was, en die hij waarschijnlijk in eene zitting van het Huis der Gemeenten niet zoude gebezigd hebben; maar wat de zaak zelve aangaat, had hij het volle regt alzoo te spreken." Lord Aberdeen betuigde verder dat tusschen de beide gouvernementen de beste verstandhouding bestond; dat het Britsche ministerie, ook de heer Wood, daarop hoogen prijs stelden, en dat deze gansch niet bedoeld had iets beleedigends voor den Keizer der Franschen te zeggen. Een verzoek om overlegging der stukken die tusschen Frankrijk en Engeland over de erkenning van het Keizerschap gewisseld zijn, werd door lord Aberdeen afgewezen; hij achtte voor alsnog niet raadzaam daaraan te voldoen.

In den laatsten tijd is in de Engelsche dagbladen en in vergaderingen van landbouwgenootschappen veel gesproken van de wenschelijkheid eener naauwkeurige kennis van den staat der veldgewassen binnen 's lands, van de opbrengst van den oogst, van de hoeveelheid ter markt komend binnenlandsch graan, de gemiddelde prijzen enz. Bij het Lagerhuis is van de zijde der regering medegedeeld dat het geheele onderwerp der landbouw-statistiek bij haar in overweging is, doch dat zij, zoolang er andere middelen tot verkrijging der voor het algemeen belang noodige opgaven zijn, zich niet kan vereenigen met het voorstel om aan elken landbouwer de wettelijke verpligting tot het verstrekken derzelve op te leggen.

— De regering heeft den dagelijkschen interest der schatkistbiljetten van $1^1/_2$ d. verminderd tot 1 d. » Deze stoute en onverwachte maatregel — zegt de *Globe* — heeft het publiek als overrompeld en onder de houders der schatkistbiljetten eene paniek te weeg gebragt. Doch het schijnt dat eenige bankiershuizen van den maatregel vooraf de lucht gehad hebben: dit wordt opgemaakt uit de groote hoeveelheid in de laatste dagen te koop geboden schatkistbiljetten. Of de regering er toe heeft besloten met het oog op de verwachte nieuwe verhooging van het disconto der Bank van Engeland, kunnen wij niet zeggen; doch de lage rente van $1^3/_4$ per cent heeft weinig uitlokkends voor geldbelegging. Intusschen heeft de maatregel, vereenigd met de vredelievende strekking der openingsrede van den Franschen Keizer, gunstig op den koers der Engelsche fondsen aan onze Beurs gewerkt."

— Een gedeelte van het Birmahsche grondgebied is aan het Britsch-Indische Rijk gehecht, en hiermede is, zoo de zaken naar den wensch van het Britsche bewind gaan, de oorlog met Birmah afgeloopen. Doch naar het gevoelen van verscheiden Britsch-Indische bladen heeft Engeland noch zekerheid voor onderwerping en vrede van de zijde van Birmah, noch genoegzame vergoeding voor de ondervonden beleedigingen en gemaakte oorlogs-uitgaven verkregen. De Londensche *Times* beaamt dit beweren en zegt: » Terwijl de loop der onderneming tegen Birmah in Indie en hier te lande tot zoo veel gegronde aanmerkingen aanleiding geeft, is de herzieningder inrigting van het Indisch bestuur op handen; en de denkwijze der natie hierover wordt gewis niet gewijzigd door het stilzwijgen van lord John Russell, die in de lijst der van de regering te verwachten voordragten van het aldra afloopende charter der Oost-Indische Compagnie niet gerept heeft. Doch eene inrigting van het Indisch bestuur, waaronder het voorgevallene met Birmah konde plaats grijpen, kan onmogelijk voor een nieuw twintigjarig tijdvak zonder wijziging worden bestendigd. De loop der onderneming tegen Birmah kan beschouwd worden als een staaltje der werking van een stelsel, hetwelk het bestuur over een ver afgelegen rijk overgeeft aan onverantwoordelijke en welligt onbekwame overheden en hetwelk, ten einde men vele personen kunne begunstigen, een onbruikbaar corps ambtenaren in dienst houdt voor verbazend groote kosten, terwijl voor nuttiger doeleinden in Indie geen geld beschikbaar is. Hoewel voor de ontwikkeling van Indie en voor

plaatselijk verbeteringen thans niets gedaan wordt, levert het Indische budget telken jare een te kort op."

— Men weet hoeveel middelen in Engeland beproefd zijn om het Britsche fabriekwezen van de Noord-Amerikaansche katoenteelt minder afhankelijk te maken. Daarvan wordt nog weinig vrucht gezien; het thans openbaar gemaakt jaarlijksch verslag der kamer van koophandel te Manchester vat de hiertoe betrekkelijke opgaven zamen in deze verzekering: » De bij ons gedurende het afgeloopen jaar ontvangen opgaven geven hoop dat het een voorwerp van belangstelling blijft, nieuwe bronnen van grondstof voor Engelands katoenspinnerijen en weverijen te openen."

NOORD-AMERIKA.

Aan de Londensche *Times* wordt uit New-York, onder dagteekening van den 1sten dezer gemeld dat den vorigen dag aldaar met de Engelsche poststoomboot het verdrag was aangekomen, hetwelk laatstelijk tusschen den Britschen en den Noord-Amerikaanschen onderhandelaar is aangegaan. Hetzelfde schrijven behelst bijzonderheden omtrent het zoogenaamde *calorieke* schip van den kapitein Ericsson, waaruit schijnt te blijken dat de kracht van verhitte dampkringslucht als middel tot voortstuwing van schepen nimmer, althans niet naar de door Ericsson uitgevonden toepassing, de stoomkracht zal kunnen evenaren.

Een der Noord-Amerikaansche bladen, de *Boston-Post*, behelst eenen brief uit China waarin op grond van mededeelingen van een ingezeten van Japan vernomen, wordt dat de Japansche regering gedachte : aanstalten heeft gemaakt om de Noord-Amerikaansche expeditie af te slaan.

BEURS-BERIGTEN.

Parijs 15 Februarij: 3 pcts. renten fr. 80.15; idem 5 pcts. fr. 105.70.

Londen 15 Februarij: 3 pcts. gecons. $99\frac{3}{8}$, Nederl. werkelijke schuld $2\frac{1}{2}$ —; idem 4 pcts. —.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

Volgens een berigt van den Nederlandschen consul te ITZEHOE zijn aldaar, gedurende 1852 slechts aangekomen 3 Nederlandsche schepen, metende 104 lasten, waarvan een uit Hartlepool heeft aangevoerd 1062 tonnen steenkolen, terwijl de twee andere van Leeuwarden kwamen respectivelijk met 110,800 en 97,500 ponden cichoreiwortel.

Van Zijner Majesteits zaakgelastigde te HANNOVER is de navolgende opgave ontvangen omtrent de scheepvaartbeweging van LEER.

Gedurende 1852 zijn in die haven binnengeloopen:

1382 schepen met eene ruimte van		22167	lasten
waaronder 387 rivier- en binnenschepen metende .		$2679\frac{1}{2}$	»
en 358 stoomvaartuigen metende		8592	»
Hiervan waren beladen 1279 schepen met. . . .		$20951\frac{7}{12}$	»
waaronder 347 rivier- en binnenschep. met	$2456\frac{3}{4}$ last.		
357 stoomvaartuigen met. .	8568 »		
onbeladen 103 schepen met.		$1215\frac{5}{12}$	
waaronder 40 rivier- en binnenvaart. met.	$222\frac{3}{4}$ »		
1 stoomvaartuig met. . .	24 »		

Uitgeklaard zijn:

1156 schepen met eene ruimte van		$20129\frac{1}{4}$	lasten
waaronder 255 rivier- en binnenschepen metende .		$1616\frac{2}{3}$	»
358 stoomvaartuigen met.		8592	»
Hiervan waren beladen 794 schepen met.		$13243\frac{3}{4}$	»
waaronder 234 rivier- en binnenvaart. met.	1444 last.		
358 stoomvaartuigen met. .	8592 »		
onbeladen 362 schepen met.		$6885\frac{1}{2}$	»
waaronder 21 rivier- en binnenschepen met.	$172\frac{2}{3}$ »		

De binnengekomen schepen waren over de navolgende vlaggen verdeeld:

		beladen	onbeladen
Hanoversche	zeeschepen	450	23
»	rivier- en binnenschepen	347	40
»	stoomvaartuigen	357	1
Nederlandsche	schepen	86	35
Oldenburgsche	»	12	»
Engelsche	»	15	2
Hamburgsche	»	4	»
Mecklenburgsche	»	1	»
Holsteinsche	»	3	»
Fransche	»	3	»
Bremer	»	1	»
Russische	. . . . . .	»	2
	Totaal . . .	1279	103

en de uitgeklaarde schepen als volgt:

		Beladen.	Onbeladen.
Hannoversche	zeeschepen	129	255
»	rivier- en binnenschepen. .	234	21
»	stoomvaartuigen	358	
Nederlandsche	schepen	60	55
Oldenburgsche	»	3	10
Engelsche	»	9	8
Hamburgsche	»	»	4
Mecklenburgsche	»	1	»
Holsteinsche	»	»	3
Fransche	»	»	3
Bremer	»	»	1
Russische	»	»	2
	Totaal . .	794	362

Volgens een berigt van Z. M. consul te CAEN, zijn gedurende het jaar 1852 aangekomen in die haven: 5 Nederlandsche schepen, waarvan uit Dieppe, Havre en Abbeville respectivelijk 1 in ballast; uit Danzig 1 met hout en uit Dordrecht en Rotterdam respectivelijk 1 in ballast.

Van deze schepen vertrokken naar Rotterdam 2 met boekweit en 1 met tarwe, naar Amsterdam 1 met tarwe, naar Glasgow 1 met meel, en naar Dordrecht 1 met molensteenen.

In de haven van HONFLEUR kwamen gedurende 1852 2 Nederlandsche schepen aan, uit Danzig met hout; waarvan 1 vertrok naar Danzig en 1, naar Amsterdam in ballast.

In de haven van CHERBOURG kwamen geene Nederlandsche schepen aan, doch in die van GRANVILLE 2; namelijk 1 uit Danzig met hout, vertrokken naar Memel in ballast, en 1 uit Riga met hout, vertrokken in ballast, naar Liverpool.

Blijkens eene mededeeling van Zijner Majesteits consul-generaal te ALEXANDRIE (Egypte), is de uitvoer van granen en zaden, gedurende 1852, minder belangrijk geweest dan in het vorig jaar, zoodat zelfs in de maand Augustus de handel met een verbod van uitvoer bedreigd werd, daar de regering vreesde dat de voorraad nauwelijks voldoende zou wezen voor de binnenlandsche consumtie. Doch daar de Nijl (ofschoon zeer laat) de voor de overstrooming hoodige hoogte bereikte, zoo kon later op eene redelijke opbrengst der veldproducten worden gerekend.

De uitvoer van granen bestond in 1852 uit:

54,000 last tarwe;
16,000 » boonen;
6,000 » gerst;
5,000 » maïs;
3,500 » lijnzaad.

De uitvoer naar Nederland bepaalde zich, voor de regtstreeksche vaart, op 8 ladingen naar Holland: terwijl nog een tiental ladingen eerst om orders in Engeland binnenliepen; ook werd nog eene lading Egyptisch katoen daarheen gezonden.

In de haven van Alexandrie kwamen aan 1579 schepen, waarvan 369 in ballast. Van deze vaartuigen kwamen 182 onder Engelsche, 175 onder Oostenrijksche, 1 onder Amerikaansche, 2 onder Belgische, 5 onder Barbarijsche, 5 onder Deensche, 94 onder Egyptische, 102 onder Fransche, 97 onder Grieksche, 12 onder Jerusalemsche, 23 onder Mecklenburgsche, 2 onder Napelsche, 36 onder Noorweegsche, 3 onder Nederlandsche, 39 onder Pruissische, 46 onder Russische, 10 onder Sardinische, 10 onder Samische, 23 onder Zweedsche, 25 onder Toskaansche, 579 onder Turksche, 8 onder Wallachische en 1 onder Spaansche vlag.

De geheele invoer bedroeg eene waarde van 242,080,626 piasters, waarin deelden: Oostenrijk voor 37,978,959; Engeland voor 62,371,395; Frankrijk voor 36,077,140; Toscana voor 8,483,202; Griekenland voor 4,314,250; Belgie voor 1,269,700; Turkije voor 63,698,110; Syrie voor 18,853,300; de Jonische eilanden voor 809,400; Barbarije voor 1,255,900; Sardinie voor 2,458,900; Napels voor 1,118,230, en Amerika voor 3,392,140 piasters.

Uit Alexandrie vertrokken 1661 schepen, waaronder 123 in ballast. Van deze schepen waren 267 onder Engelsche, 1 onder Amerikaansche, 211 onder Oostenrijksche, 1 onder Belgische, 5 onder Barbarijsche, 5 onder Deensche, 116 onder Egyptische, 82 onder Fransche, 87 onder Grieksche, 5 onder Jerusalemsche, 29 onder Mecklenburgsche, 2 onder Napelsche, 55 onder Noorweegsche, 38 onder Zweedsche, 3 onder Nederlandsche, 52 onder Pruissische, 36 onder Russische, 16 onder Sardinische, 10 onder Samische, 27 onder Toscaansche, 604 onder Turksche, 8 onder Wallachische en 1 onder Spaansche vlag.

De geheele uitvoer beliep eene waarde van 378,633,065 piasters, waarin deelden; Oostenrijk voor 66,221,727; Engeland voor 195,606481; Frankrijk voor 56,952,478; Toscana voor 10,543,112; Griekenland voor 6,525,500; Nederland en Belgie voor 1,569,971; Turkije voor 29,327,465 Syrie voor 6,008,796; Barbarije voor 4,959,600; Sardinie voor 706,736; Napels voor 211,200.

De vrachten naar het noorden voor eene haven tusschen Havre en Hamburg beliep 7 schelling per quarter, of ongeveer f 44 Nederlandsch per last; in October en November daalden dezelve, ten gevolge der vrees voor het verbod van uitvoer, op 5 schelling of f 32; later stegen zij weder tot 8 schelling, en sedert zelfs tot 9 schelling of f 50 à 55 per last: welke vrachten zich waarschijnlijk nog eenige maanden zullen staande houden, daar de voorraad van uitvoer-artikelen nog belangrijk is en weinig schepen verwacht worden.

Met dit en het vorig nommer der *Staats-courant* zijn verzonden:

1°. vel 105 van BIJBLAD II, het verslag behelzende van het verhandelde in de zitting der Tweede Kamer van den 15den dezer; en

2°. vel 105—110 der *Bijlagen* van het genoemde BIJBLAD, inhoudende verschillende bij die Kamer ingekomen stukken.

Rhijnhoogte te Keulen den 15den Februarij 7 voet 6 duim (7 voet 5 duim Rhijnl.)

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN MARINE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden dat, bij het vernieuwen der twee kapen op *Terschelling*, de Noorder-Kaap 198 ellen in het Zuid-Oosten is verplaatst, op een Duin 4 ellen hooger dan dat waarop de oude Kaap gestaan heeft, en de Zuider-Kaap slechts 11 ellen oostelijker is verplaatst volgens miswijzend kompas.

De tegenwoordige stand dier Kapen brengt overigens in de landverkenning door zeevarenden weinige verandering te weeg.

's Gravenhage, den 18den Januarij 1853.

De Minister voornoemd,
J. ENSLIE.

AANBESTEDING.

Op Donderdag den 17den Maart 1853, des middags ten 12 ure, zal in het Logement de Kroon, te Ootmarssum, onder nadere goedkeuring door de Commissie worden Aanbesteed, het maken der Aardebaan, voor een Kunstweg van Ootmarssum naar Denekamp, de Kunstweg zelf, het

Bouwen van eenige Bruggen in dezen weg, als ook het Bouwen van een Tolhuis. De Aanwijzing zal plaats hebben op den tweeden en derden dag voor de aanbesteding, ter Secretarie der stad Ootmarssum, alwaar ook de Teekening en Bestekken zullen ter inzage liggen. De Bestekken zullen voorts ten minste veertien dagen voor de Aanbesteding ter lezing liggen: te Zwolle aan het Locaal van het Provinciaal Bestuur, alsmede in de Logementen bij Scheuer en van der Molen, te Deventer bij Kiezebrink, te Almelo bij de wed. Harwig, te Kampen bij Portheine, te Vollenhove aan het Regthuis, te Sliedrecht en te Werkendam aan de Regthuizen, te Hardinxveld in de Drie Snoeken, te Ameide in de Societeit, te Gorcum in den Hooiwagen, te Vianen in de Roos, te Vreeswijk in het Nieuwe Logement, te Utrecht in den Nieuwen Bak, te Amsterdam in de Nieuwe Stads-Herberg, te Haarlem in de Kroon, te Rotterdam in den Romein, te 's Gravenhage in het Bossche Veerhuis, te Arnhem bij den Docter, te Nijmegen in den Rotterdamschen Wagen, te Denekamp in de Zwaan en te Ootmarssum in het Logement de Kroon, en bij den Paardenpostmeester A. J. Kip.

Namens de Commissie voornoemd,
P. H. Dannenbargh.

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

*** Bij Brieven van Meerderjarig-verklaring, door den Hoogen Raad der Nederlanden op den 28sten Januarij 1853 verleend, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 5den Februarij 1853, n°. 81, en geregistreerd te 's Gravenhage den 15den Februarij daaraanvolgende, zijn aan *John Cornelis Hoynck van Papendrecht*, zonder beroep, wonende te Rotterdam, gegeven al de Regten bij de Wet aan Meerderjarigen toegekend, behoudens de bepaling van art. 478 van het Burgerlijk Wetboek.

Geschiedende hiervan openbare Aankondiging ter voldoening aan Art. 486 van hetzelve Wetboek.

's Gravenhage, den 16den Februarij 1853.

G. van der Jagt *Wz.*,
Procureur bij den Hoogen Raad.

*** Bij Brieven van Meerderjarig-verklaring, door den Hoogen Raad der Nederlanden op den 27sten Januarij 1853 verleend, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 5den Februarij 1853, n°. 81, en geregistreerd te 's Gravenhage den 15den Februarij daaraanvolgende, zijn aan *Frederik Hendrik van Moorsel*, Adsistent aan het Scheikundig Laboratorium te Amsterdam, doch wettig gedomicilieerd te Utrecht, gegeven al de Regten bij de Wet aan Meerderjarigen toegekend, behoudens de bepaling van Art. 478 van het Burgerlijk Wetboek.

Geschiedende hiervan openbare Aankondiging ter voldoening aan Art. 486 van hetzelve Wetboek.

's Gravenhage, den 16den Februarij 1853.

G. van der Jagt *Wz.*,
Procureur bij den Hoogen Raad.

*** Bij Brieven van Meerderjarig-verklaring, door den Hoogen Raad der Nederlanden op den 28sten Januarij 1853 verleend, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 5den Februarij 1853, n°. 81, en geregistreerd te 's Gravenhage den 15den Februarij daaraanvolgende, zijn aan *Hessel Huibert Gerrit van Everdingen*, zonder beroep, wonende te Zoelmond, gegeven al de Regten bij de Wet aan Meerderjarigen toegekend, behoudens de bepaling van Art. 478 van het Burgerlijk Wetboek.

Geschiedende hiervan openbare Aankondiging ter voldoening aan Art. 486 van hetzelve Wetboek.

's Gravenhage, den 16den Februarij 1853.

G. van der Jagt *Wz.*,
Procureur bij den Hoogen Raad.

EXTRACT.

Bij Vonnis van de Arrondissements-regtbank te Groningen, van den elfden Februarij 1800 drie en vijftig, is *Martje Wiemers Renkema*, zonder beroep, wonende te Niebert, gesteld onder Curatele, ter zake van Krankzinnigheid.

Mr. T. J. ten Berge,
Procureur.

*** Op heden den veertienden Februarij des jaars een duizend acht honderd drie en vijftig,

ten verzoeke van *Jan Willem Borghans*, Dienstbode, wonende te Wittem, en uit kracht van het verlof door de Arrondissements-regtbank te Maastricht bij beschikking van den derden Februarij jongstleden, op het daartoe door dezen Requirant gedane verzoek verleend, houdende tevens vergunning om kosteloos te procederen, en zijnde behoorlijk geregistreerd, voor wien Procureur gesteld wordt en in dezen zal occuperen *Emmanuel Antoon Auguste Sassen*, bij voormelde regtbank fungerende en wonende langs het Vrijthof n°. 1738 te Maastricht,

Heb ik ondergeteekende, *Servatius van Engelshoven*, Eerste Deurwaarder bij de Arrondissements-regtbank te Maastricht, wonende aldaar en behoorlijk gepatenteerd,

ten eersten male Gedagvaard:

Jan Pieter Janssen en *Jan Joseph Janssen*, beiden Zonen van *Willem Janssen* en *Maria Catharina Janssen*, laatst gewoond hebbende in de gemeente Nieuwenhage, Hertogdom Limburg, doch thans afwezig; omme

aangezien de Gedaagden respectivelijk in den loop van 1800 elf en 1800 twaalf bij de Fransche legers zijn ingelijfd, en hunne haardstede hebben verlaten, zonder volmagt tot het waarnemen hunner zaken gegeven, of orde op het beheer van dezelve gesteld te hebben, en aldaar niet meer zijn teruggekomen;

aangezien sedert dien tijd geen berigt van hun leven of dood is ontvangen, en beide deze Gedaagden, bij Vonnis der Regtbank van eersten aanleg te Tongeren van den 12den Julij 1800 zeven en dertig, naar aanleiding van de aldaar bestaande wetgeving, afwezig zijn verklaard;

aangezien deze Eischer, als Zoon van *Geertruida Janssen*, in leven Zuster van de afwezigen, belang heeft te doen verklaren, dat er Regtsvermoeden van het Overlijden van beide deze Gedaagden bestaat,

Mitsdien, na verloop van drie maanden na heden, en alzoo op Vrijdag den zeven en twintigsten Mei 1800 drie en vijftig, des voormiddags ten tien ure, bij vooraf gestelden Procureur te verschijnen ter Teregtzitting van de Arrondissements-regtbank te Maastricht, gehouden wordende in het Paleis van Justitie aldaar, ten einde, hetzij in persoon, hetzij door iemand van hunnentwege, van hun aanwezen te doen blijken; den Gedaagden tevens aanzeggende, dat, ingeval zij noch iemand voor hen op deze Dagvaarding opkomt, door den Eischer zal worden verzocht, dat hem daarvan Acte moge worden verleend, en tevens verlof gegeven tot het doen van eene tweede dergelijke Dagvaarding, met veroordeeling van de Gedaagden in de kosten.

En heb ik Deurwaarder afschrift van dit Exploit voor ieder der Gedaagden aangeplakt aan de hoofddeur van het Paleis van Justitie te Maastricht, en gelijke afschriften overgeleverd aan den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de Arrondissements-regtbank voornoemd, die mijn origineel voor *gezien* heeft geteekend, terwijl dergelijke afschriften ook zullen aangeplakt worden aan het Huis der Gemeente Nieuwenhage, en dit mijn Exploit geplaatst zal worden in de *Staats-courant* van het Koningrijk der Nederlanden, en in het *Journal du Limbourg*, zijnde de daartoe door de Regtbank aangewezen nieuwspapieren. De kosten aan mij Deurwaarder verschuldigd zijn, s. e., f 4.35.

S. van Engelshoven.

*** Ingevolge verklaring op den 12den dezer maand door Mejufvrouw *Johanna Klaasse*, weduwe van den Heer *Theodorus Schoenmaker*, voor den Edel Achtbaren Heer Kantonregter te Schiedam afgelegd, blijkens Acte ten dien dage daarvan opgemaakt, zijnde geregistreerd, is aan den heer *Johannes Theodorus Schoenmaker* Handligting verleend, en heeft deze dien ten gevolge de bevoegdheid verkregen tot de geheele ontvangst en uitgave van en beschikking over zijne inkomsten; het huren en verhuren van Roerende en Onroerende Goederen, het ontvangen van huurpenningen en het uitoefenen van het beroep van Korenwijnstoker, en het drijven van allen handel, daartoe betrekkelijk, hetzij voor eigen rekening of in compagnischap.

Geschiedende deze afkondiging en plaatsing ter voldoening aan Art. 486 van het Burgerlijk Wetboek.

Schiedam, den 17den Februarij 1853.

*** Bij Acte van den 5den Februarij 1853, verleden voor den Edel Achtbaren Heer Regter in het Kanton Rauwerd, naar vereisch geregistreerd, is door *Gerben Pieters Zwart*, Bakker te Poppingawier, aan zijnen Zoon, *Pieter Gerbens Zwart*, bij hem inwonende, Handligting verleend, met toekenning van het regt, om het beroep van Bakker uit te oefenen, en daartoe de benoodigde gelden op te nemen. — Bekendmaking ingevolge de Wet.

Rauwerd, Februarij 1853.

T. Gosliga, *Griffier.*

*** Bij Acte, op den 16den Februarij 1800 drie en vijftig voor den Notaris *Johannes Albertus Hoog* en getuigen te Amsterdam verleden, geregistreerd, is tusschen de Ondergeteekenden *Barend Dirk Bosscher* en *Egbert Gerrit Bosscher*, Cargadoors en Convooiloopers te Amsterdam, onder anderen overeenkomen, dat hunne Firma van *B. D. Bosscher*, van gemelde dagteekening af aan, zal veranderen in die van *B. D. Bosscher en Zoon*, tot de teekening waarvan de beide Ondergeteekenden gelijkelijk zullen zijn geregtigd.

Voor uittreksel,
B. D. Bosscher.
E. G. Bosscher.

*** De Bekende en Onbekende Crediteuren van de onder het voorregt van Boedelbeschrijving aanvaarde Nalatenschap van wijlen den heer *Gijsbertus Krook*, in leven Timmerman en Molenmaker, gewoond hebbende te 's Gravenhage en aldaar op den 30sten December 1851 overleden, worden bij deze Opgeroepen om op den 26sten Februarij 1853, des namiddags ten twee ure, te verschijnen in het Venduhuis der Notarissen in de Nobelstraat te 's Gravenhage, ten einde op te nemen de Rekening en Verantwoording van het beheer, hetwelk de Beneficiaire Erfgenamen van die Nalatenschap hebben gehad; terwijl daarna, zoo er geen verzet heeft plaats gehad, aan de Crediteuren, naar rato van ieders regt, uitbetaling zal worden gedaan voor zoover het saldo strekken zal. Kunnende van dezelve Rekening en Verantwoording en de daartoe behoorende bewijsstukken, gedurende acht dagen te voren inzage worden genomen ten Kantore van den Notaris *Schmolck* in het Noordeinde, wijk E, n°. 329 te 's Gravenhage.

AANKONDIGINGEN VAN VERTALINGEN VAN BOEKWERKEN ENZ.

*** Op den 17den Januarij 1853 is door den Boekhandelaar P. J. PERSIJN aan het Gemeentebestuur van Hoorn ter vertaling vertoond: *Manuel Supplémentaire d'Arpentage ou recueil d'exemples pratiques pour les différentes opérations d'arpentage et de levée des plans, par MM.* Hogard, *Membre de la Société d'Emulation des Vosges, arpenteur-géomètre, et* Henri Hogard, *Membre de plusieurs sociétés savantes.*

GENERAL STEAM-NAVIGATION-COMPANY.

Dienst *tusschen* **ROTTERDAM** *en* **LONDEN.**

de *MAAL-STOOMPAKKETTEN*

vertrekken met **Passagiers** *en* **Goederen:**

Zaturdag 19 Februarij 1853, 's morgens ten 8 ure.
Woensdag 23 „ „ „ „ 11 „

Bovendien voor **Vee** en **andere Goederen:**

De *Giraffe*, kapt. Goodburn, iederen **Vrijdag** of **Zaturdag.**

Bovendien *twee maal* 's weeks eene Stoomboot volkomen ingerigt tot het Laden van Vee en andere Goederen.

De Agenten. W. Smith en P. A. van Es.

NB. Bij stremming in de vaart door IJsgang, worden de Pakjes, Monsters, Effecten enz. *vier uren vroeger* afgezonden.

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.